

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Označování potravin: Informace pro spotřebitele v rámci EU

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2015
VIII. Ročník SVO

Autor/Autoři: Iveta Vondrášková
Konzultant: Mgr. Petr Navrátil

estné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VIII. ročníku Studentské vědecké a odborné společnosti (SVO) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla předložena do předchozích ročníků SVO a jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 16. 4. 2015

.....

Iveta Vondrášková

Ráda bych poděkovala Mgr. Petrovi Navrátilovi za pomoc, cenné rady a vstřícnost při konzultacích ohledně vypracování této práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	1
Úvod.....	1
1. Vznik a přijetí nařízení 1169/2011	3
1.1. Hlavní cíle návrhu nařízení o poskytování informací o potravinách.....	3
1.2. Přijetí nařízení 1169/2011	4
2. Základní požadavky na označování	5
2.1. Obecné zásady a požadavky v oblasti informací o potravinách	6
2.2. Povinné informace o potravinách	6
2.2.1.čitelnost	7
2.2.2. Alergeny	7
2.3. Dobrovolné informace o potravinách	8
3. Povinné označení země původu nebo místo proveniencí	9
3.1. Označení země původu a prováděcí akt Komise č. 1337/2013	9
3.2. Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě	10
4. Povinné označení výživových údajů	11
4.1. Způsob uvádění výživových údajů na obalech potravin	11
4.2. Nasycené tuky a tuky obsahující transmastné kyseliny.....	13
5. Praktický dopad nařízení.....	14
5.1. Výhody a nevýhody nařízení pro soukromé subjekty	14
5.2. Další možná úprava?	15
Závěr.....	16
Použité zdroje.....	17

Seznam použitých zkratek

Na ízení	Na ízení Evropského parlamentu a Rady (EU) . 1169/2011 ze dne 25. íjna 2011 o poskytování informací o potravinách spot ebitel m, o zm n na ízení Evropského parlamentu a Rady (ES) . 1924/2006 a (ES) . 1925/2006 a o zrušení sm rnice Komise 87/250/EHS, sm rnice Rady 90/496/EHS, sm rnice Komise 1999/10/ ES, sm rnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, sm rnic Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a na ízení Komise (ES) . 608/2004. (Ú . v st. L 304/18, 22/11/2011).
EU	Evropská unie
Komise	Evropská komise
EP	Evropský parlament
DG SANTE	Generální editelství pro zdraví a ochranu spot ebitele
Ú . v st.	Ú ední v stník Evropské unie
TFA	Transmastné kyseliny
Provozovatel	Provozovatel potraviná ského podniku
ESC	Evropská kardiologická spole nost
EACPR	Evropská asociace pro kardiovaskulární prevenci a rehabilitaci

Úvod

Kvalitu potravinového výrobku nezaručuje vždy dobře provedená marketingová komunikace i vysoká cena. Údaje uváděné na obalech potravin jsou proto důležitým prostředkem k tomu, aby se spotřebitel mohl snáze informovat a lépe rozhodovat při výběru ze širokého spektra nabízených potravin na trhu. Výběr a konzumace potravin jsou důležitými faktory, které mají vliv na spotřebitelovo zdraví. Označování potravin je však jednou z nejsložitějších oblastí potravinového práva. Snahou Evropské unie je zlepšit životní styl svých občanů, zajistit vysokou míru ochrany zdraví a práv na informace.

Mnou vybrané téma jsem si zvolila především proto, že mě právní úprava potravin zajímá. Orientace ve změnách a reakcích na pokrok v oblasti potravinového práva, v tomto případě informací o potravinách, může být přínosná i z hlediska praktického. V současné době můžeme vnímat tendenci a lépe se informovat o tom, které potraviny jsou vhodnější pro naši životosprávu.

Právní úprava týkající se označování potravin na úrovni EU byla donedávna regulována prostřednictvím směrnic. Koncem roku 2014 byla celá sada z nich pro zvýšení právní jistoty zrušena a nahrazena do nového nařízení 1169/2011. Toto téma je nyní velmi aktuální. Do budoucna může také vzhledem k technologickému a hospodářskému vývoji dojít v této oblasti potravinového práva k významným modifikacím právní úpravy.

Hlavním cílem této práce je zhodnotit přínos nové právní úpravy o poskytování informací o potravinách spotřebitelům vypracované v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 (dále jen „Nařízení“). Je přínosná nebo spíše zatěžující pro spotřebitele a provozovatele potravinových produktů? Je právní úprava označování potravin dostatečná? Za tím účelem práce stručně popisuje vývoj v oblasti označování potravin, hlavní záměry, dopady nařízení 1169/2011 a změny s tím spojené. Práce je členěna do pěti kapitol.

V první kapitole se věnuje vzniku a přijetí nařízení 1169/2011. V kapitole je shrnut i celkový historický vývoj označování v rámci Evropské unie směrující k přijetí nařízení.

Druhá kapitola analyzuje základní požadavky pro označování potravin vyplývající z nařízení 1169/2011. Nejdříve jsou popsány obecné zásady a požadavky nařízení, které mají jak zásadní aplikaci, tak interpretační význam. Další podkapitola se zaměřuje na povinné informace o potravinách pro konečného spotřebitele. Je zde kladen důraz na identifikovatelnost, alergeny, výživové značení a zeměpůvodu. Zeměpůvodu a výživovému značení je věnována

samostatná kapitola. Další podkapitolou jsou dobrovolné údaje, které však často bývají uváděny na úkor těch povinných. V kapitole se snažím zamýšlet nad pozitivními i negativními aspekty přijatého nařízení.

Tato kapitola analyzuje povinné označování původu nebo místa provenience, které svou povahou spadá do povinných informací o potravinách. Zaměřuji se i na právně závazné a nezávazné dokumenty EU týkající se povinného označování původu spojené s nařízením 1169/2011.

Ve čtvrté kapitole se zabývám povinným výživovým označováním, které systematicky spadá do povinných informací o potravinách. Kapitola pojednává o způsobech označování výživových údajů a problematice tuků.

Pátá kapitola se věnuje možným dopadům nařízení 1169/2011. Zabývám se především, jaké výhody a nevýhody nařízení přináší pro provozovatele a spotřebitele. Zmínuji, jaká jsou další možná doplnění úpravy označování potravin.

Problematika označování potravin je upravena především ve výše zmíněném nařízením 1169/2011 a souvisejících prováděcích právně závazných i nezávazných dokumentech Evropské unie. V této studentské práci vycházím také z internetových zdrojů, zahraničních a českých publikací a článků zabývajících se potravinovým právem na úrovni komunitárního práva.

1. Vznik a přijetí nařízení 1169/2011

Obecná pravidla týkající se označování potravin upravovala donedávna směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES ze dne 20. března 2000. I přestože byla v roce 2003 přijata změna, pokud jde o povinnost uvádět alergeny v potravinách¹, většina ustanovení uvedené směrnice pocházela už z roku 1978.² Pravidla týkající se nutričního označování potravin byla pak přijata v roce 1990.³ V důsledku rozvoje potravinářského průmyslu zavádějí stále rozšiřující se nabídku potravin na trhu byla právní úprava v rámci EU do jisté míry přetížena. Vyskytla se tu tak potřeba zavést adekvátní právní úpravu, která by efektivně reagovala na vzniklé změny.

V posledních desetiletích došlo k prudkému nárůstu počtu obyvatel EU trpících obezitou. Evropská Komise v rámci svých iniciativ směřujících především k prosazování zdravějšího životního stylu z roku 2007,⁴ si byla vědoma, že dobře informovaní spotřebitelé jsou schopni přijímat racionální rozhodnutí a vybírat potraviny prospěšné pro jejich zdraví. Tato reflexe se objevila v **návrhu nařízení Komise o poskytování informací o potravinách spotřebitelům ze dne 30. ledna 2008**, jehož účelem bylo modernizovat pravidla EU pro označování potravin. Do návrhu nařízení byl zapracován i konzultativní dokument Generálního ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele z roku 2006,⁵ který obsahoval konkrétní body označování potravin vedoucí k vypracování návrhu nařízení.

1.1. Hlavní cíle návrhu nařízení o poskytování informací o potravinách

Navrhované nařízení mělo sloužit hned několika právním dokumentům a aktualizovat je v souladu s jediným právním předpisem. Mělo tak dojít k **zjednodušení právní úpravy** týkající se označování potravin, jejich prezentace a reklamy, výživového označování, a informací o přítomnosti alergenů vyjádřené v několika směrnicích.⁶ Tím by se naplnil

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/89/ES ze dne 10. listopadu 2003, kterou se mění směrnice 2000/13/ES, pokud jde o uvádění složek přítomných v potravinách (Úř. v. st. L 308, 25/11/2003, S. 0015 – 0018).

² Odst. 6 nařízení.

³ Směrnice Rady 90/496/EHS ze dne 24. září 1991 o nutričním označování potravin (Úř. v. st. L 276, 06/10/1990, S. 0040 - 0044). (Dále jen „Směrnice 90/496/EHS“).

⁴ Evropská Komise (2007), Bílá kniha: Strategie pro Evropu týkající se zdravotních problémů souvisejících s výživou, nadváhou a obezitou, KOM (2007) 279, kv. ten 2007.

⁵ DG Sante *Labelling: competitiveness, consumer information and better regulation for the EU* A DG SANCO Consultative Document, February 2006.

⁶ Směrnice EP a Rady 2000/13/ES ze dne 20. března 2000 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy (Úř. v. st. L 109, 06/05/2000 S. 0029 – 0042); Směrnice 90/496/EHS;

i zám r omezení byrokratické zát že, snadn jšího dodržování pravidel a lepší srozumitelnosti pro zú astn né subjekty.⁷

Dalším zám rem návrhu na ízení bylo i **zvýšení právní jistoty** spot ebitel . Dosavadní právní úprava informovanosti spot ebitel v oblasti potravinového práva se odvíjela od sm rnic promítaných jednotlivými lenskými státy EU do vnitrostátní právní úpravy. Tento nástroj harmonizace však nenapl oval dostate n o ekávané výsledky. P íjetí na ízení by znamenalo, že pravidla by byla p ímo použitelná a i aplikovaná jednotn v rámci celé EU. Tím by došlo k zvýšení právní jistoty a dosažení požadovaných cíl .⁸

Návrh na ízení m l v poslední ad **odpovídat na požadavky výrobce a spot ebitel** . Tyto požadavky se vztahovaly p edevším na ítelnost informací uvád ných na obalech, nutri ní informace, informace týkající se alergen , p vod potravin a specifické informace týkající se obsahu a charakteru ur itých výrobk .⁹ Informace by m ly být jasné a srozumitelné. Na ízení také zmi uje, že pravidla o poskytování informací by se m la být schopná p ízp sobovat m nícímu se prost edí. D kazem takového požadavku je i skute nost, že stále více lidí nakupuje p es internet. Na ízením tak proto m la být poskytnuta i úprava pro prodej na dálku, kdy spot ebitel musí být informován o minimální trvanlivosti p ed dokon ením nákupu a o ostatních povinných údajích v okamžiku doru ení.¹⁰

1.2. Přijetí nařízení 1169/2011

Evropský parlament schválil ve druhém tení dne 6. ervence 2011 návrh na ízení o poskytování informací o potravinách spot ebiteli. Formální p íjetí kompromisního textu Radou pak prob hlo 25. íjna 2011 a 22. listopadu vyšlo **na ízení** v Ú edním v stníku EU **pod . 1169/2011.**¹¹ V platnost vstoupilo dvacátým dnem po vyhlášení v Ú edním v stníku EU. Na ízení je použitelné od 13. prosince 2014, s výjimkou zvláštních požadavk ásti B p ílohy VI. na ozna ení ‚mleté maso‘ jsou použitelné od 1. ledna 2014. Ustanovení týkající se výživových údaj budou použitelná od 13. prosince 2016. Na ízení je len no do sedmi kapitol obsahujících celkem 55 lánk . K právnímu p edpisu je p ípojeno i patnáct

Sm rnice Evropského parlamentu a Rady 2003/89/ES ze dne 10. 11. 2003, kterou se m ní sm rnice 2000/13/ES, pokud jde o uvád ní složek p ítomných v potravinách (Ú ední v stník L 308, 25/11/2003 S. 0015 – 0018).

⁷ Odst. 9 na ízení.

⁸ DONGO, D.: *The Food Label*. 1st edition. Milan: Il Fatto Alimentare, 2011, str. 9

⁹ DONGO, D.: *The Food Label*. 1st edition. Milan: Il Fatto Alimentare, 2011, str. 8

¹⁰ l. 14 na ízení.

¹¹ Potraviná ská komora eské republiky, cit. 30. 3. 2015. Dostupné na:

<<http://www.foodnet.cz/slozka/?jmeno=Na%C5%99%C3%ADzen%C3%AD+o+poskytov%C3%A1n%C3%AD+informac%C3%AD+o+potravin%C3%A1ch+spot%C5%99ebitel%C5%AFm&id=888>>

p íloh. V zájmu lepší p ehlednosti byly zrušeny a za len ny do na ízení jiné horizontální právní p edpisy na poli potravinového práva, které jsou uvedeny v preambuli na ízení.¹²

Na úrovni lenských stát nemohlo být uspokojiv dosaženo cíl vyjád ených v na ízení 1169/2011 tak, jak by to bylo možné na úrovni Evropské unie. To, co je nezbytn nutné pro dosažení t chto cíl , není na ízením p ekrá ováno. P íjetí na ízení je tak v souladu se zásadami subsidiarity a proporcionality vyjád enými v lánku 5 Smlouvy o Evropské unii.

lenské státy mohou p íjímat za ur itých podmínek vnitrostátní opat ení, kterými stanoví povinnost uvád t další údaje o potravinách.¹³

2. Základních požadavky na označování

Otázkou konzumace potravin si zabývají spot ebitelé n kolikrát b hem dne, p í emž jejich rozhodnutí je ovlivn no mimo jiné osobními a sociálními úvahami. P esto tím, jak výrobci své výrobky prezentují a uvádí obsah složení, m že být jedním z ur ujících faktor rozhodování spot ebitel o koupi takového výrobku. Spot ebitelé žádají o získávání více informací tak, aby mohli udržovat ur itou úrove stravování. Cht jí být informováni o složení, kaloriích, prost edí, kde byla potravin vyrobena, a technologiích, které byly p í výrob použity.¹⁴ Obsahem na ízení 1169/2011 je celá ada požadavk pro provozovatele potraviná ských podnik ve všech fázích potravinového et zce. Ti musejí na potravinách ur ených pro kone ného spot ebitel, v etn potravin dodávajících do spole ného stravování, uvád t informace tak,¹⁵ aby byly snadno srozumitelné a neuvád ly spot ebitel v omyl. D raz je kladen také na íitelnost obsahu potravin, ozna ování alergen , zemi p vodu a uvád ní výživových hodnot. Budu se zabývat obecnými zásadami požadavky a povinnosti na ozna ování potravin podle na ízení, povinnými a dobrovolnými informacemi na potravinách. Pro p ehlednost jsem tuto kapitolu lenila podle systematizace na ízení. Podkapitoly tak stru n popisují kapitoly na ízení a zároveň i **zhodnocují p ínos úpravy**.

¹² Sm rnice Komise 87/250/EHS ze dne 15. dubna 1987 o uvád ní obsahu alkoholu v procentech objemových na etiketách alkoholických nápoj ur ených k prodeji kone nému spot ebiteli; Sm rnice Komise 1999/10/ES ze dne 8. b ezna 1999, kterou se stanoví odchylky od ustanovení lánku 7 sm rnice Rady 79/112/EHS, pokud jde o ozna ování potravin; Sm rnice Komise 2002/67/ES ze dne 18. ervence 2002 o ozna ování potravin obsahujících chinin a potravin obsahujících kofein; Na ízení Komise (ES) . 608/2004 ze dne 31. b ezna 2004 o ozna ování potravin a složek potravin s p ídanými fytoosteroly, estery fytoosterol , fytostanoly nebo estery fytostanol ; Sm rnice Komise 2008/5/ES ze dne 30. ledna 2008 o povinném uvád ní jiných údaj , než jsou údaje stanovené ve sm rnici Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, p í ozna ování ur itých potravin.

¹³ l. 39 odst. 1 na ízení.

¹⁴ GRUNERT, *Food quality and safety: consumer perception and demand*. in Eur. Rev. Agric. Econ. 32, 2005, p. 369

¹⁵ l. 1 na ízení.

2.1. Obecné zásady a požadavky v oblasti informací o potravinách

Obecné zásady a požadavky o poskytování informací o potravinách jsou obsahem druhé a třetí kapitoly nařízení 1169/2011. Cílem těchto ustanovení je především zajistit základ informací, který spotřebiteli umožní a usnadní výběr potravin. Zásady pro povinné informace o potravinách mají podstatný aplikativní a interpretační význam pro celé nařízení.

Informace o potravinách musejí být **precizní, jasné** a spotřebitelům **snadno srozumitelné**.¹⁶ členské státy si mohou přitom stanovit, že údaje musí být uvedeny v jednom nebo více úředních jazycích EU, případně i v několika jazycích.¹⁷

Dále nařízení **zakazuje poskytovat informace o potravinách, které by uváděly spotřebitele v omyl**. A to pokud se jedná o charakteristiku potravin, jejich účinků nebo vlastností. Dále se nesmí potravina popisovat lébné vlastnosti nebo vyvolávat ve spotřebiteli dojem, že potravina má zvláštní povahu, kterou ve skutečnosti mají podobné potraviny.¹⁸

Tyto kroky jsou u spotřebitelů jistě vítány. Provozovatel potravinového podniku, který uvádí potravinu na trh, zároveň odpovídá za informace o potravině a i celkový soulad s platnými právními předpisy o poskytování informací o potravinách. Je nad ním vykonáván dozor a jsou mu ukládány i případné sankce. Dozor nad označováním potravin a ukládání sankcí jsou ponechány v plné kompetenci členských států.¹⁹

2.2. Povinné informace o potravinách

Pravidla pro povinné informace o potravinách jsou stanovena v kapitole čtvrté nařízení. Jsou jimi název potraviny, seznam složek obsahující všechny složky potraviny se azené sestupně podle hmotnosti při výrobě, látky a pomocné látky, množství složek, stejné množství potraviny, datum trvanlivosti, podmínky uchování, obchodní název a adresa provozovatele, země původu, návod k použití, obsah alkoholu v nápojích vyšší 1,2% a výživové údaje. Povinné informace musí být snadno dostupné, zejména na obalu a etiketě. Nařízení přichází ze základních změn týkajících se čitelnosti, alergenů, země původu a výživových údajů. Povinné uvádění země původu a uvádění výživových hodnot jsem vylenila do samostatných kapitol této práce.

¹⁶ 1. 7 odst. 2 nařízení.

¹⁷ 1. 15 nařízení.

¹⁸ 1. 7 nařízení.

¹⁹ CHÝLKOVÁ, Markéta. *Označování potravin: mnoho cenných informací pro spotřebitele?*. 1. vyd. Praha: Potravinářská komora České republiky, Česká technologická platforma pro potraviny, 2013, ISBN 978-80-905096-4-1. Str. 37.

2.2.1. Čitelnost

Studie podle nařízení ukazují, že informace na etiketách budou mít pravděpodobně vyšší vliv na spotřebitele, je-li text etikety snadno čitelný. Právě nečitelnost textu vyvolává u spotřebitelů nespokojenost.²⁰ Informace musí být nyní snadno dostupné na viditelném místě, zejména na obalu a etiketě tak, aby malá písmena textu povinných údajů byla ve výšce nejméně 1,2 mm. V případě obalů, jejichž největší plocha je menší než 80 cm², musí výška malých písmen být nejméně 0,9 mm. Název potraviny, stejné množství potraviny a u nápojů s obsahem alkoholu vyšším než 1,2% musejí být uvedeny ve stejném zorném poli. Zvyšuje se tak pravděpodobnost, že si spotřebitel údaje při nákupu všimne na první pohled.²¹ Toto opatření souvisí i se záměrem EU, aby spotřebitelé zvýšili pozornost a lépe vnímali, co nakupují a konzumují.

Podle mého názoru, je tato regulace významným přínosem pro spotřebitele a provozovatele potravinářských podniků. Pokud spotřebitel zkoumající složení potraviny bude schopen text lépe přečíst, bude se moci podle svých preferencí rozhodnout a potravinu ihned neodložit. Příliš malé písmo mohlo spotřebitele upozorovat na jeho zrakovou indispozici a vyvolávat nepříjemné pocity, což ho nakonec v nákupu potraviny spíše odradí. Přesto tato ustanovení mohou vést na druhé straně ke komplikacím. A to zvláště pro provozovatele potravinářských podniků. Z důvodu omezeného prostoru etiket musí v některých případech přistoupit k omezení počtu jazyků, které poskytují údaje o potravinech.

2.2.2. Alergeny

Určité látky používané při výrobě potraviny mohou u některých osob vyvolat alergickou reakci. Je proto žádoucí tyto složky uvádět, nebo **nesnášenlivostmi, které v některých případech ohroží zdraví** dotčených osob a způsobit smrt. V příloze II. nařízení jsou uvedeny látky, které vyvolávají alergie a musejí být tudíž uvedeny na obalu potraviny. **Optické rozlišení alergenních látek** na obalech potravin je zásadní změnou oproti dosavadní úpravě. Příloha nařízení se vzhledem k novějšímu vdeckému pokroku má být v budoucnu aktualizována.²²

Při pohledu na obaly potravin si tak nově můžeme povšimnout tudíž zvýrazněných alergenních látek. To pomůže spotřebitelům lépe a rychleji se orientovat ve složení potraviny. Zvyšuje se i pravděpodobnost, že si informace o alergenech povšimneme. Domnívám se, že

²⁰ Odst. 26 nařízení.

²¹ čl. 13 nařízení.

²² Odst. 24 a čl. 21 nařízení.

zvýrazní alergeny nebude ani svou povahou pro provozovatele potravinových podniků povinností ekonomicky nákladnou.

2.3. Dobrovolné informace o potravinách

Ustanovení týkající se dobrovolnosti poskytování informací o potravinách jsou upravena v kapitole páté. Dobrovolné údaje stejně jako povinné nesmějí uvádět spotřebitele v omyl. Musí být jednoznačné, podloženy příslušnými vědeckými údaji. Zkušenosti podle nařízení ukazují, že dobrovolné informace jsou **často uváděny na úkor povinných informací**. Jsou proto stanovena nová kritéria tak, aby mezi povinnými a dobrovolnými informacemi o potravinách byla zajištěna rovnováha. Komise musí navíc přijmout prováděcí akty upravující konkrétní požadavky. Tyto jsou informace o možném a nezáporném výskytu látek vyvolávajících alergické reakce, zda potravina je vhodná pro vegetariány nebo vegany a v poslední řadě možnost uvádět referenční hodnoty.²³

Na základě výše zmíněného, dobrovolnost v uvádění údajů může být pro obě strany do jisté míry neprospěšná. Spotřebitel se sice dozví více informací, otázkou však je, zda nebude informacemi na úkor povinných údajů a přehlednosti zatížen. Pro provozovatele opomenutí povinných údajů na druhou stranu přináší odpovědnostní důsledky. Je však dobré a žádoucí, aby i tato možnost dobrovolnosti byla regulována.

²³ čl. 1.36 nařízení.

3. Povinné označení země původu nebo místo provincie

Povinné označení země původu nebo místo provincie je upraveno v podrobných ustanoveních o povinných údajích v článku 26 nařízení a spadá tak do povinných údajů uváděných na potravinách. Jedná se o další významnou změnu v oblasti potravinového práva, které bych ráda vnovala v této pozornost v této samostatné kapitole. Požadavky na označení potravin jsou upraveny jak na horizontální úrovni, tak vertikální. V případě horizontální úpravy jsou stanoveny obecné požadavky platné pro všechny potraviny. U vertikálního přístupu se stanoví zvláštní požadavky pro určité druhy potravin. Ustanovení nařízení 1169/2011 zabývající se povinným označením země původu byla vytvořena na základě vertikálního přístupu.²⁴ Zvláštní požadavky jsou na základě vertikálního přístupu stanovené u medu, ovoce a zeleniny, ryb, hovězího masa a olivového oleje, které jsou upravené v samostatných právních předpisech EU.²⁵ V této kapitole se zaměřím na nové požadavky označení země původu týkající se masa. Za pozornost stojí i právně závazné a nezávazné dokumenty EU týkající se povinného označení země původu spojené s nařízením 1169/2011.

3.1. Označení země původu a prováděcí akt Komise č. 1337/2013

Donedávna bylo označení země původu povinné pouze u masa hovězího i výrobků z hovězího masa.²⁶ Nařízením 1169/2011 zavádí povinnost označovat země původu na etiketě i u masa chlazeného a zmrazeného **vepřového, skopového, koziho nebo drbežského**.²⁷ Povinnost označení nastává i tehdy, pokud by opomenutí údaje o země původu mohlo uvést spotřebitele v omyl. U nichž kterých potravinových produktů se však může lišit země původu potraviny od místa, ze kterého pochází její primární složka. Primární složkou je jedna nebo více složek potraviny, které tvoří více než 50% této potraviny.²⁸ V takovém případě se musí uvést rovněž země původu primární složky, nebo aspoň to, že se primární složka od země původu uvedené na obalu liší.

Všechny tyto povinnosti závisely na přijetí prováděcího aktu Komise, jinak by nemohly být použitelné. Dne 13. prosince přijala Komise po provedení hodnocení dopadu

²⁴ Odst. 32 nařízení.

²⁵ Odst. 32 nařízení.

²⁶ Nařízení EP a Rady (ES) č. 1760/2000 o systému identifikace a evidence skotu, o označení hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 820/97. (Úř. věst. L 204, 11/08/2000 S. 0001 – 0010).

²⁷ Odst. 31 nařízení.

²⁸ Čl. 2 nařízení.

provád cí na ízení . 1337/2013 zabývající se pravidly pro maso EU, tak pro maso dovážené ze t etích zemí. Právní úprava ozna ování stanovené ve zvláštních právních p edpisech není p íjetím na ízení nijak dot ena.²⁹

V dob p ípravy provád cího na ízení . 1337/2013 bylo posuzováno, jak uvád t zemi p vodu s ohledem na fáze života zví at. D raz byl p edevším kladen na pot ebu informovat spot ebitelé a možné dodate né náklady provozovatele a vnitrostátních orgán . Spot ebitelé požadují na základ studií informace, kde bylo zví e chováno. Pokud by byly poskytovány i informace o narození zví ete, byl by celý proces ozna ování více komplikovaný. D sledkem toho by bylo i zvýšení ceny. P íjetí provád cího na ízení stálo na t chto úvahách. Provád cí na ízení stanoví pot ebnost zajistit na etiket uvedení ílenského státu nebo t etí zem , kde bylo zví e **chováno po dobu, která p edstavuje podstatnou ást obvyklého cyklu chovu druhu zví ete**. Zárove je t eba uvést i ílenský stát nebo t etí zem, kde bylo zví e **poraženo**.³⁰

3.2.Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě

V preambuli na ízení o ozna ování potravin je projevena snaha o možnost rozší ení povinnosti uvád t ozna ení p vodu i na obalech jiných potravin. Mezi takové potraviny pat í jiné druhy masa, než je maso hov zí, vep ové, skopové, kozí a dr eží; mléko; mléko použité jako složka v mlé ných výrobcích; maso užitá jako složka; nezpracované potraviny; produkty s jedinou složkou a složky, které se na potravin podílejí více než z 50%. Komise byla na základ lánku 26 odst. 5 na ízení 1169/2011 povinna vypracovat a p edložit Evropskému parlamentu a Radě podrobn jší **zprávu³¹ zabývající se proveditelností povinného uvád ní zem p vodu, analýzu náklad , p ínos opat ení a právní dopad na vnit ní trh a mezinárodní obchod**.³² Komise ve své zprávě zvažuje r zné postupy pro ozna ení p vodu potravin, a to z hlediska ekonomického, tak praktického z pohledu spot ebitelé i provozovatele. Ztotož ují se s argumenty Komise týkající se finan ního zatížení s vyšším po tem nabízených informací. Jako spot ebitelku masných výrobk m zajímá p vod masa,

²⁹ Na ízení Rady . 509/2006 ze dne 20. b ezna 2006 o zaru ených tradi ních specialitách; na ízení Rady . 510/2006 ze dne 20. B ezna 2006 o ochran zem pisných ozna ení a ozna ení p vodu. (Ú . v st. L 93/1 31/3/2006).

³⁰ Provád cí na ízení Komise (EU) . 1337/2013 ze dne 13. prosince 2013, kterým se stanoví provád cí pravidla k na ízení Evropského parlamentu a Rady (EU) . 1169/2011, pokud jde o uvád ní zem p vodu nebo místa provenience u írstvého, chlazeného a zmrazeného vep ového, skopového, kozího a dr ežího masa

³¹ Zpráva Komise EP a Radě o povinném uvád ní zem p vodu nebo místa provenience u masa použitého jako složka (SWD(2013) 437), 17. 12. 2013.

³² l. 26 odst. 7 na ízení.

kté chci konzumovat. Informace o tom, kde se zví e narodilo nebo bylo poraženo, jsou zajímavé, ovšem m j zájem za n platit klesá.

4. Povinné označení výživových údajů

Problematika výživových údaj je nosným tématem na ízení 1169/2011 nacházející se v t etím oddílu kapitoly tvrté o povinných informacích. Právní úprava výživových údaj na ízení vstoupí v platnost a **použitelnost až od 13. prosince 2016**. Do té doby sm jí být do vy erpání zásob uvád ny na trh obaly nedot ené novou právní úpravou. Nové obaly však v mezidobí musejí respektovat ustanovení o výživových údajích na ízení.³³

Dosavadní úprava údaj o výživové hodnot byla obsažena ve sm rnici 90/40/EHS z roku 1990 o nutri ním ozna ování potravin a vyžadovala aktualizaci. Ta byla docílena p íjetím na ízení 1169/2011 a z d vodu zvýšení právní jistoty byla sm rnice zrušena. P íjetím na ízení došlo také k zm n na ízení . 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních p í ozna ování potravin a na ízení . 1925/2006 o p ídávání vitamin a minerálních látek.

Uvád ní výživových údaj na obalech potravin si klade za cíl p ísp t zájmu EU o zlepšení výživy v rámci politiky ve ejného zdraví. V Bíle knize Komise z roku 2007 neboli „Strategii pro Evropu týkající se zdravotních problém souvisejících s výživou, nadváhou a obezitou“ je projevena snaha posílit právní úpravu výživového zna ení jakožto prost edku pro informování spot ebitel . Podle Komise práv prost ednictvím výživového ozna ení na obalech potravin lze informovat spot ebitel a podpo it jeho rozhodování v nákupu potravin a nápoj z hlediska prosp šnosti pro zdraví. M žeme konstatovat, že tato snaha byla reflektována do na ízení 1169/2011. V této kapitole se budu zabývat zp soby uvád ní výživových údaj na obalech, a jaké výhody to m že spot ebiteli p ínést.

4.1. Způsob uvádění výživových údajů na obalech potravin

Balení potravin budou muset obsahovat **sedm povinných výživových údaj** . Jedná se o energickou hodnotu, množství tuk , nasycené mastné kyseliny, sacharidy, cukry, bílkoviny a s l. Je možné na obalech potravin **dobrovoln uvést i další živiny** jako jsou mononenasyčené a polynasyčené mastné kyseliny, polyalkoholy, škrob, vláknina, veškeré vitamíny nebo minerální látky. Pokud jsou však uvád ny, musejí spl ovat požadavky pro povinné vyživovací údaje. Právní úprava na ízení se nevztahuje na p írodní minerální vody

³³ l. 54 odst. 1 a 2 na ízení.

a doplňky stravy. Pro tyto případy na základě jiných předpisů vyplývá povinnost uvedení výživových údajů.³⁴ V příloze páté nařízení 1169/2011 jsou uvedené další potraviny osvobozené od požadavku na povinné výživové údaje. Jsou jimi mimo jiné například sladidla, soli, žvýkačky, byliny a koření.

Porozumění výživovým údajům na obalech potravin může být velmi obtížné. Nová pravidla vyplývající z nařízení 1169/2011 se snaží zajistit konečným spotřebitelům informace tak, aby jim snadno porozuměli.

Povinné i dobrovolné výživové údaje musí být vyjádřeny **v tabulce v jednotkách na 100 g nebo 100 ml**. Provozovatel může navíc uvést v těsné blízkosti výživových údajů údaje v porovnání na **jednu porci i jednotku spotřeby**.³⁵ Spotřebitel tak bude moci snáze porovnávat výrobky v různých velikých baleních mezi sebou. Usnadní mu to také lépe sledovat přísun cukru, tuků a dalších živin uvedených mezi povinnými údaji.

Písmo musí být čitelné, ve velikosti nejméně 1,2 mm pro malá písmena. Přesné **umístění výživových údajů** na obalu nařízení neuvádí. V těsnosti se v obchodech s umístěním údajů na přední straně obalu z důvodu omezenosti prostoru nesečkáme. Takový způsob umístění tabulky by byl však zajímavý. Provozovatelé navíc také mohou podle nařízení využít **grafická znázornění nebo symboly** doplňující číselná a slovní vyjádření uvedená v tabulce s výživovými údaji. Domnívám se, že spotřebitelé by tak i při rychlém nákupu mohli na první pohled postihnout výživové údaje. Tím by se zvýšila i pravděpodobnost, že informace budou pro spotřebitele přínosem a budou ho moci při jeho rozhodování v nákupu ovlivnit. Na druhou stranu je pro provozovatele výhodnější, že v nařízení není zavedena povinnost uvádět výživové údaje na přední straně obalu produktu. Budou tak moci využít v těsnosti prostor na umístění názvu a různých marketingových sdělení nezbytných pro zajištění konkurenceschopnosti potravinového výrobku na trhu.

Nadměrný příjem některých látek by mohl vést k nepříznivým účinkům, a proto bylo nezbytné stanovit jejich nejvyšší přípustná množství při přidávání do potravin. Evropská Komise vypracovala pro kontrolní orgány členských států a provozovatele potravinářských podniků nezávazné pokyny ohledně přípustných odchylek pro účely nutričního označení.

³⁴ nařízení EP a Rady č. 1924/2006 ze dne 20. prosince 2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin (Úř. věst. L 404/9 30/12/2006).

³⁵ čl. 32 a 33 nařízení.

Zmíněnými odchylkami jsou rozdíly mezi nutričními hodnotami uvedenými na etiketě a nutričními hodnotami zjištěnými při úředních kontrolách.³⁶

4.2. Nasycené tuky a tuky obsahující transmastné kyseliny

Evropská komise byla zavázána předložit zprávu o přítomnosti tuků obsahujících transmastné kyseliny do 13. prosince 2014. Otázkou tuků se však Komise nezabývala poprvé. Už v roce 2004 povolila Evropský úřad pro bezpečnost potravin k vypracování znaleckého stanoviska ohledně tuků.³⁷

Podle úpravy nařízení 1169/2011 se musí na obalech potravin **uvádět, jaký konkrétní tuk byl použit**. Dříve stačilo, pokud provozovatelé uvedli například pouze rostlinný tuk či olej. Avšak podrobnější specifikace tuku je značně těžká. To vyplývá i z výše zmíněné strategie Bílé knihy Komise z roku 2007.³⁸ Ne každý rostlinný olej totiž přináší na spotřebitelovo zdraví stejný vliv. Například palmový a kokosový olej nejsou z hlediska nemocí srdce a cév vhodné.³⁹ Stejně tomu je i u tuků obsahujících transmastné kyseliny (TFA). Ty se vyskytují v živočišných tucích a vznikají i při ztužování tuků rostlinných. Výsledkem ztužování je snadno roztíratelná hmota, kterou je možné dlouho skladovat. Z finančního hlediska je používání těchto tuků méně nákladné a provozovateli značně používané.⁴⁰ Evropská kardiologická společnost (ESC) a Evropská asociace pro kardiovaskulární prevenci a rehabilitaci (EACPR) doporučuje Komisi, aby přišla s návrhem na unijní regulaci k odstranění příměsí vyráběných TFA v potravinách prodávaných v EU.⁴¹

Dosavadní změna v označování tuků je proto, podle mého názoru, velmi významná a stojící za pozornost. Pokud obsah složek alespoň částečně sledujeme, můžeme si v České republice povšimnout výhodnějších podmínek pro spotřebitele. Některé provozovatele potravinových podniků po uplynutí nějaké doby od použitelnosti nařízení začaly přidávat do svých produktů vhodnější tuky jako je například slunečnicový olej. Myslím si, že přijetí nařízení mnohé provozovatele motivuje v tom, aby změnilo některé složky obsažené v jimi nabízených potravinových produktech. Produkty se tak stávají kvalitnějšími. Spotřebitel však

³⁶ Evropská Komise (2012), Pokyny Komise pro příslušné orgány pověřené kontrolou shody s právními předpisy EU, prosinec 2012.

³⁷ European Food Information Council, cit. 10. 4. 2015. Dostupné na: <http://www.eufic.org/article/en/artid/trans-fatty-acids-efsa/>

³⁸ Evropská Komise (2007), Bílá kniha: Strategie pro Evropu týkající se zdravotních problémů souvisejících s výživou, nadváhou a obezitou, KOM (2007) 279, květen 2007.

³⁹ SUCHÁNEK, Pavel. *Víte, co máte na talíři?: co si koupit k jídlu a pít: nejnovější pohledy na zdravou výživu*. Líbeznice: Víkend, 2003, 96 s. ISBN 80-7222-310-0, s. 33 – 38.

⁴⁰ Directorate General for Internal Policies: Workshop on 'Trans Fats' held at EP, November, 2013.

⁴¹ European Society of Cardiology: Position paper on industrial trans fatty acids, 2014.

musí po ítat i s malým nár stem ceny. P íjetí opat ení týkající se výživových údaj hodnotím jako velký p ínos pro napl ování cíl Komise ohledn zdraví osob. V návaznosti na výzkumy ohledn tuk bych ale do budoucna uvítala právní regulaci TFA týkající se jejich odstran ní i alespo omezení v potravinách v EU.

5. Praktický dopad nařízení

Otázka, jak se nová pravidla ozna ování potravin aplikují a uplat ují, m že být pro celou adu subjekt v potravinovém et zci t žko pochopitelná. Pro provozovatele potraviná ských podnik v souvislosti s jejich odpov dností za informace o potravinách, které uvád jí na trh, je tato otázka zcela zásadní. Generální editelství Komise pro zdraví a spot ebitele proto z ídilo odbornou pracovní skupinu, která vypracovala celou adu možných otázek a odpov dí v dokumentu „Otázky a odpov di“ týkající se aplikace a konkrétního dopadu na ízení.⁴² Tato kapitola slouží jako p ehled a shrnutí možných dopad na ízení pro spot ebitele a provozovatele potravinových podnik . Zabývám se také tím, jak by úprava na poli ozna ování potravin mohla být ješt dopln na.

5.1. Výhody a nevýhody nařízení pro soukromé subjekty

Zavedení nových pravidel v oblasti ozna ování potravin m že u provozovatel a spot ebitel vyvolávat pozitivní i negativní reakce. **Pro provozovatele** znamenala nová úprava ur itou **správní zát ž**. Zavedení nových podob obal a jejich tisk je nejen finan n , ale také i asov náro ný. Provozovatel si navíc musí pe liv nastudovat právní úpravu a s pe livostí ji aplikovat. Na ízení jim stanoví **odpov dnost** za p esnost informací v souladu s právními p edpisy o poskytování informací o potravinách. P íjde mi však, že na ízení je koncipováno takovým zp sobem, aby se p echodná zát ž nepromítala i do cen potravinových výrobk . Provozovatel m bylo poskytnuto p im ené p echodné období k adaptování se na zm ny v ozna ování potravin. U výživových údaj mohou provozovatelé p ed 13. prosincem 2016 využít své staré obaly až do vy erpání zásob. Pokud se na na ízení koukneme tedy i z druhé strany, jsou klady spíše p evažující. Nová opat ení mohou provozovateli posloužit k lepšímu zp sobu prezentace svého potravinového produktu. Spot ebitelé mohou nap íklad produkty snáze porovnávat v d sledku zajišt né p ehlednosti. Otázka odpov dnosti m že zase provozovatele motivovat a zlepšovát jeho konkurenceschopnost na trhu.

⁴² Generální editelství Komise pro zdraví a spot ebitele: Otázky a odpov di týkající se používání na ízení (EU) . 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spot ebitel m, 31. ledna 2013.

Na ízení 1169/2011 je ur eno k zajišt ní lepší informovanosti **spot ebitele**. P esto m že n kterým spot ebitel m p ípat tato nová opat ení informa n zat žující. Dokážu si p edstavit, že spot ebiteli p íjde obal potravin p íliš zahlcený a složitý, a tak se ani nebude pokoušet informace íst. Poskytování více informací o potravin s sebou tedy automaticky nep ínáší i více informovaného spot ebitele. Domnívám se však, že ve v tšin p ípad je spot ebiteli zm na vítána. Spot ebitel si m že snadn ji p e íst údaje na obalu díky zavedené v tší velikosti písma, zaznamená i snadn ji p ítomnost alergen . M že se celkov lépe dozv d t, co konzumuje. Provozovatelé mohou navíc v d sledku uvád ní podrobného složení používat i kvalitn jší suroviny pro své potravinové výrobky, což je pro spot ebitele také p ínosné.

5.2. Další možná úprava?

I když se Komise snaží o **boj s obezitou**, v na ízení o ozna ování potravin je, podle mého názoru, reakce na tento problém nedostate ná. Jak bylo uvedeno výše, uvád ní druhu použitého tuku v potravin je vítanou zm nou. Avšak musíme brát v úvahu, že ne každý spot ebitel si p e te složení potravin y i výživové údaje. Nemusí si tak být v dom nezdravosti potravin y. Domnívám se tedy, že zákonodárce mohl v na ízení navázat na cíl boje s obezitou a zavést nap íklad povinnost výstražného upozorn ní na obalech výrobk s nadm rným obsahem tuku nebo cukru.

Další oblast, s kterou se na ízení nevyrovnává, jsou **potravin y balené v maloobchod** . Jedná se o potraviny balené p ímo v maloobchodu za ú elem p ímého prodeje. Podle Mgr. Markéty Chýlkové, která p sobí na Potraviná ské komo e eské republiky jako vedoucí legislativního odd lení, postrádá takovéto odchýlení se od b žného režimu jakékoli rozumné vysv tlení. Podle l. 44 na ízení mohou ale lenské státy p íjmout vnitrostátní pravidla, a tím zajistit plnou informovanost spot ebitele. To však znovu p ínese snížení právní jistoty a zpomalování k dosahování požadovaných cíl EU v lenských státech, jak tomu v oblasti ozna ování potravin doposud bylo.

Do budoucna m žeme pravd podobn o ekávat **vytvo ení ve ejn p ístupné databáze**, která bude obsahovat všechny právní p edpisy týkající se ozna ování potravin. A kolí na ízení 1169/2011 ruší n které právní p edpisy v této oblasti potravinového práva a sm uje k jednoduchosti, je problematika potravinového práva rozptýlena do n kolika

evropských a vnitrostátních právních předpisů. Databáze by tak všem subjektům měla pomoci v hledání odpovědí na otázky, která pravidla mají být pro ně použita.⁴³

Závěr

Na základě provedené analýzy dospívám k závěru, že nová právní úprava o poskytování informací o potravinách spotřebitelům vypracované v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 je přínosem jak pro spotřebitele, tak pro provozovatele potravinových podniků. Právní úprava by však mohla jít ještě dále. V práci uvádím mnoho důvodů, proč a jak se k této změně dostáváme. Účelem přejetí nařízení 1169/2011 byla snaha o dosažení vysoké míry ochrany zdraví spotřebitelů a zaručení jejich práva na informace o potravinách, které konzumují. Nová právní úprava zajišťuje spotřebitelům mimo jiné lepší viditelnost obalů potravinových výrobků, optické zvýraznění alergenů, specifikaci tuků, a tím přináší pro spotřebitele informační výhody. Spotřebitel se tak může lépe rozhodovat, které potraviny chce koupit a konzumovat i z hlediska zdraví. Nařízení je koncipováno tak, aby spotřebitel obdržel potřebné informace v takové míře, aby za ně nemusel zbytečně platit. Nevýhodou tak skutečně může být jen fakt, že se spotřebitelům z informacemi cítit zahlcen.

V práci také uvádím, jaké pozitivní a negativní dopady nařízení provozovatelům přináší. Až na první pohled zdát, právní úprava je i pro provozovatele přínosná. Je pravdou, že provozovatelé museli čelit početně finanční a správní zátěži vyplývající z potřeby zavést nové podoby obalů. Určitou zátěží může být také plná odpovědnost provozovatelů za nesprávné uvádění údajů. To však na druhou překláná fakt, že toto opatření může provozovatele motivovat k zlepšování se v konkurenceschopnosti na trhu potravin. Díky zjednodušení, povinnosti viditelnosti a přehlednosti mohou provozovatelé lépe prezentovat své potravinové produkty. A tak například předtím jinak těžko viditelný obal potraviny spotřebitelé automaticky neodloží.

Nařízení však mohlo reagovat více i na otázky týkající se obezity a potravin balených v maloobchodu. Došlo by tak k pokračování naplňování vytyčených cílů EU týkající se boje proti obezitě a zvyšování právní jistoty.

⁴³ CHÝLKOVÁ, Markéta. *Označování potravin: mnoho cenných informací pro spotřebitele?* 1. vyd. Praha: Potravinářská komora České republiky, Česká technologická platforma pro potraviny, 2013. ISBN 978-80-905096-4-1. S. 9.

Použité zdroje

Právní předpisy

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) . 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) . 1924/2006 a (ES) . 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) . 608/2004.
- Provedení nařízení Komise (EU) . 1337/2013 ze dne 13. prosince 2013, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) . 1169/2011, pokud jde o uvádění země původu nebo místa provenience u čerstvého, chlazeného a zmrazeného vepřového, skopového, koziho a drbežního masa.

Právní nezávazné dokumenty

- Evropská Komise (2007), Bílá kniha: Strategie pro Evropu týkající se zdravotních problémů souvisejících s výživou, nadváhou a obezitou, KOM (2007) 279, květen 2007.
- Evropská Komise (2012), Pokyny Komise pro příslušné orgány pověřené kontrolou shody s právními předpisy EU, prosinec 2012.
- Zpráva Komise EP a Rad o povinném uvádění země původu nebo místa provenience u masa použitého jako složka (SWD(2013) 437).
- Directorate General for Internal Policies: Workshop on ‚Trans Fats‘ held at EP, November, 2013.
- Generální ředitelství Komise pro zdraví a spotřebitele (2013), Otázky a odpovědi týkající se používání nařízení (EU) . 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, 31. ledna 2013.
- European Society of Cardiology: *Position paper on industrial trans fatty acids*, 2014.
- DG Sante *Labelling: competitiveness, consumer information and better regulation for the EU A DG SANCO Consultative Document*, February 2006.

Monografie

DONGO, D.: *The Food Label*. 1st edition. Milan: Il Fatto Alimentare, 2011.

CHÝLKOVÁ, Markéta. *Označování potravin: mnoho cenných informací pro spotřebitele?*. 1. vyd. Praha: Potravinářská komora České republiky, Česká technologická platforma pro potraviny, 2013. ISBN 978-80-905096-4-1.

SUCHÁNEK, Pavel. *Víte, co máte na talíři?: co si koupit k jídlu a pití: nejnovější pohledy na zdravou výživu*. Líbeznice: Víkend, 2003, 96 s. ISBN 80-7222-310-0.

Odkazy

CARREÑO, Ignacio. *Food: Overview of the Standard of Review for Possible Justifications to Introduce National Food Labelling Rules in the EU*, European Journal of Risk Regulation 2/2012, 2012 Eur. J. Risk Reg. 223 2012.

GONZDLEZ VAQUE, Luis. *The New European Regulation on Food Labelling: Are we Ready for the "D" day on 13 December 2014?* European Food and Feed Law Review.No. 3 (2013): 158-167. 2013 Eur. Food & Feed L. Rev. I 2013.

GRUNERT, *Food quality and safety: consumer perception and demand*. in Eur. Rev. Agric. Econ. 32, 2005.

Internetové zdroje

Potravinářská komora České republiky

<<http://www.foodnet.cz/slozka/?jmeno=Na%C5%99%C3%ADzen%C3%AD+o+poskytov%C3%A1n%C3%AD+informac%C3%AD+o+potravin%C3%A1ch+spot%C5%99ebitel%C5%AFm&id=888>>

European Food Information Council

<<http://www.eufic.org/article/en/artid/trans-fatty-acids-efsa/>>